

ORBÁN FERENC:

Az emberi jogok Aristotelestől napjainkig

Szeged, 1948.

Diss. A 193

A 193

AZ EMBERI JOGOK ARISTOTELESTŐL NAP-
JAINKIG.

Jogtudományi értekezés a politikából.

Benyújtja:

Orbán Ferenc

Kelenvölgy, Péterhegyi határsor 11.

191-1948/49 szám.

Bírátként főkértem dr. Schneller Károly
és dr. Boer Elek ny. r. professzor
úrat.

Szeged, 1948. évi. november hó 13. n

dékan.

S z e g e d 1 9 4 8 .

Hi. Javaslátvány felkutatása
sínél, pontos leírása mellett
végzett. Kín, hogy a szocializmus és
a szabadság jogok viszonyait nem
1949. febr. 3. ábrázolja. Ez is nagy segítségem
Schneller Károly
ny. r. tanár

Diss. A 193

FORRÁSMŰVEK:

Concha: Politika.

" Egyéni szabadság és parlamentá-
rizmus Angliában./Hatvan év tudo-
mányos mozgalmai között/

Krisztics: Politika.

Balogh Arthur: Politika.

Br.Eötvös: A XIX.sz.uralkodó eszméinek
befolyása az államra.

Menger Antal: A jövő állama./Ormos Ede
fordítása/

Aristoteles: Politika./Szabó Miklós for-
ditása. A magy.Filozófiai Társa-
ság kiadása/

Rousseau: A társadalmi szerződés.

Csekey: Magyar közjog.

Moór Gyula: A természetjog problémája.

Mill Stuart János: A szabadságról.

AZ EMBERI JOGOK IDŐSZERŰSÉGE.

A második világháború befejezése után az Egyesült Államokkal az élén az Egyesült Nemzetek - abból az elgondolásból kiindulva, hogy azon országok, melyekben az emberi jogok biztosítva vannak az alattvalók javára, demokratikus kormányformában sokkal inkább a nemzetközi együttműködés és a béke érdekében fognak helyet foglalni az államok nagy családjában - az emberi jogok korszerű megszövegezését és minden tagállamban azok törvényes keresztül-

vitelét tüzték ki célul. Ugyanis az emberi jogok megsértése a gyökere minden nemzetközi viszálynak: amely nemzetek nem tisztelik saját népük egyéni szabadságjogait, azok más nemzetek jogaival szemben is hasonlóan viselkednek.

Az Egyesült Nemzetek külön bizottságot szervezett az emberi jogoknak nemzetközi formájában való megszövegezésére, melynek elnöke Eleonore Rooswelt asszony, az elhunyt amerikai elnök özvegye. A közösen megállapított szöveget minden tagállam saját törvényei közzé iktatja, ami által az emberi szabadságjogok az egész világ művelt államaiban törvényre emelkednek. A bizottság hosszas tár-

gyalások után el is készítette az emberi jogok tervezetét.

Ezért került az érdeklődés központjába az emberi szabadságjogok kérdése, ezért iktatták a győztes hatalmak minden békeszerződésbe a szabadságjogok elismerését, ezért indokolt az emberi szabadságjogokkal behatóbban foglalkoznunk.

E dolgozat a szabadság fogalmából kiindulva, a politikai szabadságot, az emberi szabadságjogokat, azok fejlődését és végül mai megszövegezésében a szabadságjogok egységes megszövegezésének tervezetét kívánja politikai szempontból megvilágítani.

A SZABADSÁG FOGALMA.

Mi a szabadság? Függetlenség, kényszer-től való mentesség, tágabb értelemben azt jelenti, hogy mindenki azt teheti, amit akar, de ily értelemben az emberi világban nem valósulhat meg, mert ennek következménye a bellum omnium contra omnes lenne, felbontaná az államot. Minden akarat-i megkötöttség megszüntetését csak az anarchisták kívánják, akik egyébként oly eszményi embert tételeznek fel, aki más jogait nem sértené és külső védelem és beavatkozás nélkül is teljes egyéni sza-

badságát kifejthetné, mások kára nélkül. Ilyen ember azonban nincs.

Arra hamar rájöttek az emberek, hogy a társaságban élő ember káros ösztöneinek, mást sértő cselekményeinek gátat kell vetni és a szűkebb értelemben vett szabadság fogalom csak azt tekinti szabadságnak, amit az ember a fennálló törvények betartása mellett fejthet ki.

/Montesquieu/ Concha szerint "A szabadság emberi értelemben uralmat jelent, mellyel az ember a maga eszméjét önmeghatározta korlátok között külsőleg valósíthatja és azt tovább módosíthatja." 1./

A szabad ember szolgálhat ugyan mást,

1./ Concha: Politika 43. old.

más akaratának is engedelmeskedhet, de emberi méltóságainak határain belül. Szellemileg szabad, ha államának törvényei szerint szabadon nyilváníthatja gondolatát, ha oktalan elméletek nem akadályozzák az igazság felismerésében, célszerű akaratának kifejtésében nincs kényszerrel akadályozva.

A szocialista Menger azt mondja, hogy "a szabadság az egyénnek adott az a lehetőség, hogy önmaga által kitűzött céljait önkényes akadályok nélkül követhesse." 1./

Személyes szabadság alatt értjük a szabad mozgást, a test szabad használatát, mely csak a törvényben meghatáro-

1./Menger: A jövő állama 46.old.

zott esetekben, a jogegyenlőség elvei szerint szorítható meg.

A jogi szabadság tulajdonképpen az alanyi jog a facultas agendi kiterjed mindarra, amit a jog szerint tenni lehet.

A szabadsággal kapcsolatban tárgyalja a filozófia a szabad és kötött akarat problémáját, e tekintetben el kell fogadnunk az indeterminizmus álláspontját, mert kötött akarat esetén szabadságról egyáltalán nem beszélhetnénk.

A szabadság fogalom, eltérőleg a többi hasonló elvont fogalmaktól, mint például a jog, az állam, az igazság abban különbözik, hogy a szabadság meghatáro-

zásában egyöntetűség mutatkozik. A szabadság minden irónál ugyszólván ugyanaz, legfeljebb a kifejezésekben térnek el egymástól. Ez körülbelül azt jelenti, hogy minden ember, minden tudós és író tudja, hogy mi a szabadság és e tekintetben az emberek között nem keletkezett vita, mint a tudomány többi ágaiban, az államra magára az elméletek és iskolák nagy száma alakult ki.

A szabadság meghatározásokból még csak kettőről kívánok megemlékezni, Concha és Kriszticsről, akik a legkeresetlenebb szavakkal, nézetem szerint a legjobban határozzák meg a lényegét:

Concha: a szabadság mindenek előtt va-

lamely lénynek fogalmával egyező állapotát, erőinek háborithatatlan érvényre emelését jelenti. 1./

Krisztics: minden a földön, ami fogalmával megegyező állapotban van szabadnak nevezhető. Az ember pedig akkor tekinthető szabadnak, ha le tudja küzdeni természetes ösztöneit és felül tud emelkedni a természetén. Az ember természetes szabadsága azt jelenti, hogy az ember nem rabja természetes ösztöneinek és a körülötte levő természetes világnak, hanem, hogy öntevékenységgel, önelhatározó erővel bír,- uralkodni képes önmaga felett és nincs alávetve embertársai kényének. 2./

1./Concha: Politika 45.old.

2./Krisztics: Politika 146.old.

A DEMOKRATIKUS ÁLLAMFORMA ALAPELVE A
SZABADSÁG /ARISTOTELES/.

Ha a politikai szabadságról kívánunk elmélkedni, Aristotelessel egyetértve a demokráciából kell kiindulnunk.

A következőket írja Aristoteles: "A demokratikus államforma alapelve a szabadság,- a szabadság egyik feltétele pedig az, hogy a polgárok felváltva legyenek alattvalók és vezetők. S a demokratikus értelemben vett igazság sem más, minthogy mindenki egyenlő részhez jus-

son, számszerint értve, nem érdem szerint, minthogy pedig így értelmezik az igazságot, szükségképen a köznép van hatalmon, s amit a többség jónak tart, az a döntő s az az igazság: szerintük minden polgárnak egyformán kell részesednie az alkotmányjogokban, s így természetes, hogy a demokratikus államban nagyobb hatalmuk van a szegényeknek, mint a gazdagoknak, az előbbiek többen vannak, már pedig a többség akarata dönt. Ez tehát a szabadság elvének egyik nyilvánulása, s ezt minden demokratikus felfogásu ember az alkotmány lényeges vonásának tartja, — egy másik meg az, hogy mindenki úgy élhet, ahogy akar. Azt tartják ugyanis,

hogy ezt a szabadságnak köszönhetjük, ha t.i. meggondoljuk, hogy a szolgasorban lévő ember nem élhet úgy, ahogy akar. Ez tehát a demokratikus alkotmánynak másik lényeges vonása, ennek a következménye az a törekvés, hogy ne kelljen másoknak engedelmeskednünk, lehetőleg senkinek, de ha ez mégsem lehetséges, legfeljebb egymást váltogatva." 1./

Mai szövegezésben a politikai szabadság azt jelenti, hogy minden állampolgár az államhatalom gyakorlásában minden korlátozástól mentesen a köz akaratára szavunkkal, tettünkkel befolyást tudunk gyakorolni.

A politikai szabadság gyakorlása a

1./Aristoteles:Politika.Szabó Miklós ford.A magy.Filozófiai társaság könyvtára, Bpest 1923. 173.old.

választójog, a hivatal viselésre való képesség rendi állásra való tekintet nélkül, a törvény előtti jogegyenlőség, másszóval az állami életben való aktív részvételből elvileg senki sincs kirekesztve, csak bizonyos személyi tulajdonságaik cselekvőképtelenség, vagy betegség által lesznek erre képtelenek.

A politikai szabadság fogalom mindig összefügg az uralkodó államformával, a kor uralkodó eszméivel. A liberális korszakban Eötvös szerint a szabadság lényegében egyéni és az ember tehetségeinek önválasztotta céljainak elérésére való felhasználhatóságából áll, de e jog a közület, a társaságba

való lépés által az egyenlő jogok miatt korlátozást szenved. A szabadság fogalma alatt nem az egyesek önállósága az államtól értendő, hanem éppen ellenkezőleg az egyetem korlátlan uralma az ember felett. 1./

A politikai szabadság Eötvös szerint az a szabadság, melynél fogva az egyén az állam hatalmában résztvesz /képviselőit beküldheti a törvényhozásba/ nem nyújt biztosítékot az iránt, hogy az állam természetes határait nem fogja az egyéni szabadság rovására áthágni. Az egyéni szabadság csak azzal biztosítható, ha kevesebbiteni törekszünk a hatalmat, melyet az állam minden egyé-

1./br.Eötvös: A XIX.század uralkodó eszméinek befolyása az államra.II.k.III.o

ni viszonyra gyakorol. Tudni kell, hogy a liberális felfogás szerint az államnak csak a legritkább esetekben szabad beavatkozni az egyén érdekköreibe, ekkor még az individualista felfogás van uralmon, melynek nem kissé eltulzott az a kíváncsi volt, hogy az állam csak az éjjeliőr szerepét játssza az egyén életében.

A politikai szabadságról azt mondja Menger, hogy politikailag szabad a nép vagy az egyén, ha céljai elérésében őt az állam intézményei nem akadályozzák. A politikai szabadság e tekintetben független az állam alkotmányától, fennállhat ésszerűen kormányzott abszolút

államban is, ha az állam a polgárok magánéletébe csak annyira avatkozik be, amennyire ezt a közérdek megkívánja. Politikai szabadság alatt értjük továbbá azt az állapotot, melyben a polgárok a kormányzatban kisebb vagy nagyobb mértékben résztvesznek. Ebben az értelemben, Menger szerint, politikai szabadság csak alkotmányos monarchiában és köztársaságban uralkodik. 1/.

A ma uralkodó demokratikus államfelfogás népuralmat jelent, mint láttuk már Aristoteles is a szabadságban látta a demokrácia legfőbb ismervét. A mai felfogás szerint a szabadság és különösen a politikai szabadság csak a demokráciák-

ban valósítható meg. Maga a politikai szabadságfogalom nagyjában egyezik az-
zal, amit fent már elmondottunk, tehát
ebben a tekintetben nincs eltérés a ré-
gebbi és a mai felfogások között.

Ezek után vizsgáljuk meg, hogy mikép
lesz a szabadság és politikai szabadság-
ból egyéni jog és mit jelentenek az u.n.
emberi jogok, melyek a második világhá-
boru után a nemzetközi politikát annyira
foglalkoztatják.

AZ EMBERI SZABADSÁGJOGOK.

Ha a szabadság fogalmát és kívánalmát az ember személyével hozzuk kapcsolatba, azt a tételt kell felállítani, hogy minden embert a szabadság állapota illeti meg. Ez az elgondolás alapja igen sok magyarázatnak. Ezt megtaláljuk a theokratikus felfogásban, az ótestamentumban, ez utóbbiban akkép, hogy az Isten az embert szabadnak teremtette, mert ha ez nem így volna, Évának nyilván nem lett volna módja a tiltott gyümölcshöz

hozzányulni.

Rousseau ismert társasági szerződése is ebből a tételből indul ki: valamikor az emberek teljesen szabad állapotban éltek, ez volt az emberek természetes állapota, akiket a kultúra még nem befolyásolt. Ezt a természetes szabadság állapotukat társasági szerződéssel ruházták a kormányzatra, s mi sem természetesebb, hogy a kormányzatnak ezt a szabadságállapotot fenn kell tartani, mert ellen esetben, ha a kormányzat ezzel a reáruházott hatalmával visszaél, a szerződést fel lehet bontani és reáruházott hatalmától meg lehet fosztani a kormányzatot. Az ember

eleve szabadnak születik és természet-től fogva forrása minden jónak és erkölcsi rendnek.

A természetjog a tétéles emberi jog felett álló magasabb, tökéletes jogrendet tétélez fel és az emberi természetnek azon tétéleit kutatja, melyek minden időre, minden térre és minden népre érvényesek és amelyek mintaképei lehetnének az emberi pozitív jog megalkotásának.

Ezen felfogás szerint a természet az emberi jogokat az ember egész tulajdonságaival együtt már a születéskor adja az embernek, tehát ezek az emberrel együtt születnek, ezektől-éppen úgy, mint

az élettől nem foszthatók meg, tehát az ember egész lényegéhez, ösztöneihez, képességeihez és tehetségeihez a születéssel megadott jogok is életre kelnek./A természetjog atyja Grotius Hugó./

A természetjog élére egy főalapelvet állítanak fel, melyből annak egyes tételeit le lehet vezetni. A főelv az emberi természet, mely azonban már államban tömörülve nem egészen tiszta. Ezért volt szüksége Rousseaunak az államkivüli teljes szabadságállapotra, mely hiven tükrözi vissza az emberi természetet.

A természetjogászok belső és külső

szabadságot tételeznek fel. A külsőt korlátatlannak vélik, csakhogy ez a korlátlan szabadság szükségképen maga után vonná a másokkal való összeütközést, ezért alakult ki az a tétel, hogy szabadságával mindenki csak úgy élhet, hogy a többi ember szabadsága ne sértessék, amit a tételes jog "salvo jure alieno" kifejezéssel jelöl meg. Ebből a fő alapelvből vezetik le a természetjog többi tételeit. Ezzel az elvvel megegyezik a cselekvési szabadság, illetve mindenkinek egyenlő szabadsága.

A természetjogot magán-, állam- és nemzetközi jogra osztják fel. E jogágakon belül kiemelnek néhány általános

tételt, melyet emberi jogoknak, vagy eredeti jogoknak neveznek. Ezek más és más tartalmat kapnak a különböző íróknál. Ugyanigy más és másnak tekintik az államok a maguk felfogásuk, világnézetük és kormányrendszerüknek megfelelően, és éppen ezeket van hivatva most egységesíteni az Egyesült Nemzetek egyezménye.

A természetjog páresete a pozitív jog, mely szerint a jogot az ember alkotja, amit tudományosan jogi pozitívizmusnak neveznek. A pozitív jog csak pozitív tételes jogot ismer, mely az emberi alkotásban mutatkozik meg és ezt a társadalmi folyamat eredményének kül-

ső tényekben megnyilvánuló történeti erő művének, - a társadalmi hatalom akaratának tekinti. Ezt sokan úgy mondják, hogy minden jog az állam akarata.

Pozitív jogi felfogásban a szabadságjogok az ember alanyi jogaivá válnak. Jog a szabadságra azt jelenti, hogy senkit előzetes bírói ítélet nélkül szabadságvesztés büntetésre nem lehet ítélni, továbbá a személyes szabadság megsértése bűncselekményt képez.

A pozitív jogban a szabadságjogok különböző törvényekben vannak szabályozva. Az emberi jogoknak ezideig nem volt kodexük, nem volt egységes törvényük, ezek csak irányeszmét jelentettek a törvényho-

zónak arra nézve, hogy a törvényalkotásban erre mindig figyelemmel legyen, ahol lehetett ott tételes szabályt alkottak belőlük. A magyar törvényhozás először az 1946.évi I.t.c.ben exemplikative sorolja fel, de minden sanctió nélkül.

A többféle elnevezés közül ma leginkább az emberi jogok elnevezés dominál.

SZABADSÁGJOGOK TÖRTÉNETI KIALAKU-
LÁSA.

Az ókorban az egyéni szabadságot még nem ismerték oly értelemben mint ma. A rabszolgaság, mint a munka közgazdaságtani első rendszere mellett, beszéltek demokráciáról, mint fent olvastuk Arisztoteles idézetéből a politikai szabadságról, de ekkor végeredményben még csak az uralomban való részvétel volt az, amiért az emberek a szabadság nevében küzdöttek.

A kereszténység fellépésével válik az egyéni szabadság fogalma szükségessé, még pedig olyan értelemben, hogy a szabadságot ily értelemben még az állami hatalommal szemben is megoltalmazni akarták. Az egyéni szabadság gondolata a kereszténységgel válik egyetemes kíváncsalmommá. Krisztus tanítása az, hogy mindnyájan egyenlőek vagyunk a földön. A kezdeti kereszténység a pogány állami hatalmat is elismerte világi dolgokban, de midőn azon tanokat hirdette, hogy az ember rendeltetése nemcsak a földön, hanem a tulvilágon is létezik, ilyen értelemben Isten országáról beszél, melyet itt e földön csak elő kell készíteni és

kötelességévé tette hiveinek, hogy hitükért mindent elszenvedjenek, azok pedig akik hitükért vértanuhalált haltak, azokat kiemelte, mert az illető az egyéni szabadság diadalát segítette elő.

A kor felfogásához hiven már kialakult formában találjuk meg az emberi jogokat az angol Bill of Human Rights-ben. Időrendi sorrendben az amerikai függetlenségi nyilatkozatban, - Jefferson, Franklin és Adams fogalmazásában olvassuk: Vitathatatlannak és nyilvánvalóknak tartjuk a következő igazságokat: minden ember egyenlőnek születik. A Teremtő elidegeníthetetlen jogokkal ruházta fel őket, ezek között szerepel elsősorban az élet,

a szabadság és a boldogság jussa, e jogok biztosítására az emberek kormányokat állítottak fel, melyeknek jogos hatalma a kormányzottak beleegyezéséből származik. Kicsendül e nyilatkozatból a természetjogi felfogás és az utolsó mondatból Rousseau társasági szerződésének koncepciója.

Bővebb szövegezést találunk már a francia nemzetgyűlés 1789 augusztus 26.-án elfogadott Déclaration des droits de l'homme-ban. Ez a deklaráció mondja ki, hogy minden politikai egyesülés célja az ember természetes és elidegeníthetetlen jogainak megóvása. Ezek a jogok a szabadság, a tulajdon, a bizton-

ság és az elnyomással szemben történő ellenállási jog. Minden szuverénitás eszmeileg és lényegileg a nemzettől származik, sem testület, sem egyes ember nem gyakorolhat olyan hatalmat, mely nem kifejezetten a nemzettől ered. Minden ember egyenlő. Senkit sem lehet bírói határozat nélkül letartóztatni vagy elítélni. Sem pedig illetékes bírāja elől elvonni. A szabadság azt jelenti, hogy mindent megtehetünk, amivel más embernek kárt nem okozunk.

Az egyenlőségből következik, hogy minden embert egyformán és különbség nélkül megilletnek az alapvető emberi jogok, s aki ezeket megsérti, kellő ok

nélkül korlátozza vagy az embert ezektől megfosztja, nemcsak az egyes embert, hanem az egész emberi nemet sérti meg.

Az egyenlőségből következik ugyancsak az embernek embertársai iránti kötelességei is. Mindenkinek tiszteletben kell tartani a mások jogát, még pedig oly mértékben, mint amilyent a saját joga iránt tőlük megkíván. Ember és ember között rang, foglalkozás vagy származás szerint, sem pedig más irányban különbség nem tehető.

A deklarációban foglalt emberi jogokat megtaláljuk a XIX.század modern államainak törvényeiben, mindenütt elfogadták alapelveknek.

Ha az emberi jogok felsorolását a deklarációban szemügyre vesszük, megállapíthatjuk, hogy ez nem kodex, nem tételes törvény, sőt nem is törvényszerű szövegezés, hanem alapelvek felsorolása. Nagy általánosságban a természetjogi felfogás alapján áll. Rousseau tanai is éreztetik hatásukat, mint általában a francia forradalom célkitűzéseiben is az elméleti Rousseau féle tanokat fedezhetjük fel.

AZ EMBERI ALAPJOGOK AZ ANGOL AL-
KOTMÁNYBAN.

A francia kartális felsorolással szemben az angol jogfejlődésben, éppen úgy, mint Anglia történeti alkotmányában, az emberi alapjogok kodexszerű felsorolását nem találjuk. "Az angol alattvaló szabadsága, - mondja Concha, - az angol alapjogok is nem a jogbölcselet teremtetten abszolút jogok és megglehetős csekély számúak a jogbölcseleti alapon létrejött többi európai alkotmányokéi-

hoz viszonyítva." 1./

Oly jogokat, melyek mint pl. a francia deklarációban fel vannak sorolva, elidegeníthetetlenek és elévülhetetlenek lennének, s melyeket az ember születésével a természet által szerzett meg, nem ismer az angol alkotmány, sem pedig az angol jogi elmélet. Oly gondolat, hogy vannak alapjogok, melyek felette állanak az állami szuverénitáson, ismeretlen az angol jogéletben.

Az angol alapjogok rendszere, mint Concha mondja 2./ : azon meggyőződés eredményének tulajdoníthatjuk, hogy az angol felfogás jogok és alapjogok közt nem tesz lényeges különbséget, mint a

1./Concha:Egyéni szabadság és parlamentarizmus Angliában./Hatvan év tudományos mozgalmái között/ 478 old.
2./ " " " " " " 479 "

francia és más államok alkotmánya a természetjog hatása alatt tettek.

A francia felfogás az alapjogokat mintegy az állam ellen állítja fel, az angol felfogás nem kíván biztosítékot nyújtani polgárainak az állammal szemben, jóllehet azok jogai /alapjogai/ a különböző jogintézményekben és törvényekben erősen ki vannak fejezve.

Concha felhozza, hogy Sheldon Amos /Science of politics 175.1./ helyesen állapította meg, hogy az angol ember az ő elidegeníthetetlen alapjogait a 13 északamerikai gyarmat írott alkotmányában fogja először írva elolvasni, melyekről azonban az okiratokat /for-

rásműveket/ Angliában csak intézményekben hallgatólag kifejezve, vagy levéltárakban elszórva és elavult bírósági jegyzőkönyvekben fogja megtalálni.1./

Ezek az alapjogok angol felfogásban a közönséges jog, mely az angolszász szokásokból alakult ki, nem írott jogon alapulnak. Ez a közönséges jog a hosszú fejlődés tartama alatt ismerte a rabszolgaságot, a haditengerészeknek kötéllel fogását; ugyancsak ez a jog zárta ki az egyházból kiközösítetteket a polgári közösségből is, ez a jog ismerte fel az alapjogokat, de nem kartális feldolgozásban, hanem alapelvben és különböző törvények és intézményekben elszórva valósi-

1./Concha:Egyéni szabadság és parlamentarizmus Angliában./Hatvan év tudományos mozgalmái között/ 48o.old.

totta meg.

Ez nem zárja ki, hogy találunk az angol alkotmányban az alapjogokat szabályozó intézkedéseket, hiszen ilyen már a Magna Chartában, az angol alattvalók jogait és szabadságait meghatározó 1688. évi törvényben, nemkülönben a Habeas Corpus Act-ban vannak, hanem ezeknek angol felfogása kizárja azt, hogy az u.n. alapjogok a parlamenti hatalom rendelkezései fölött állanának és annak a korlátját képeznék.

Kétségtelen, hogy ez a felfogás az Egyesült Nemzetek alapjogok tervezetével át fog alakulni, mert na az arra vonatkozó nemzetközi egyezményt Anglia is a-

láírja, akkor azt ő is törvénybe iktatni köteles.

- - - - -

Eljutottunk végül a legújabb szövegezéshez, mely az előbbiektől sok tekintetben eltér. Az Egyesült Nemzetek tervezete pozitív jogi alapon áll. Kodex jellegű, i parkodik minden jogot felsorolni és szabályozni. Szövegezéséből kitűnik, hogy számos helyen különböző álláspontok és felfogások között tett kompromisszum kerül a szövegbe, ami elvégre érthető, mert 18 állam vett részt a tervezet megszövegezésében. Az egyszerű és mindenki által érthető szabadságjogi fogalmak nemzetközi egyezményyszerű szövegezésben, kompli-

kált értelmet kapnak. A megszövegezett tartalom sok helyen vitatható.

Ezek után lássuk közelebbről a legkorszerűbb szövegezést!

AZ EMBERI JOGOK KARTÁJÁNAK
TERVEZETE.

Az Egyesült Nemzetek 1945 sanfranciskói alapokmánya kimondja, hogy az Egyesült Nemzetek népei újra ki akarják fejezni az alapvető jogokban, az emberi személyiség értékében és méltóságában, a férfiak és nők egyenjoguságában, a nagy és kis nemzetek egyenlő jogaikba vetett meggyőződésüket. E célból megalakították az Emberi Jogok bizottságát, mely 18 állam kiküldötteiből 1947 augusztus havá-

ban Genfben üléseket tartott és megá-
laptotta az emberi jogok deklaráció-
jának tervezetét. 1./

A szöveg nem végleges, azóta több
módosítás, sőt 1948-ban új kíváncsi
is hozzájárult /A népek szabadon vá-
lasszák meg kormányukat/. A 40 §-ra
terjedő tervezetet nem ismertethetjük
kimerítőleg, inkább csak új részletek-
re térünk ki, melyek ezideig ismeret-
lenek voltak, amit a francia deklará-
cióból vettek át, természetesen modern
szövegezésben, azt nem is érintjük.

A tervezet kimondja a következőket:
minden egyén loyaltással tartozik az
állam iránt, amely őt magához emeli,

1./A tervezet a Magyar Nemzet c.napi-
lapban jelent meg 1947.szept.-ben.

valamint az Egyesült Nemzetek iránt. Mindenkinek jogát korlátozzák mások jogai az állam és az Egyesült Nemzetek jogos követelései. Minden egyénnek joga van az élethez, e jogot csak azoktól lehet megtagadni, akiket a törvény alapján halálbüntetéssel járó bűn miatt elítéltek. Senkit sem lehet kínzásnak, fájdalomnak, megalázásoknak alávetni.

Senkit sem lehet törvényesen működő bírói ítélet nélkül szabadságától megfosztani. Egyszerű közigazgatási úton minden letartoztatás törvénytelen, kivéve a nemzeti veszély esetét.

A rabszolgaság és kényszermunka összeférhetetlen az emberi méltósággal és ti-

los. Mindenkitől elvárható, hogy az egyenlően kiosztott közérdekű munkából a maga részét elvállalja. Senkitől nem lehet megvonni a kivándorlás és kiköltözés jogát.

Minden egyénnek joga van ahhoz, hogy véleményt alkosson, azt hangoztassa és mások véleményéről értesüljön. Mindenki hozzájuthasson tájékozódási forrásaihoz. A szó és a kifejezés bármilyen eszköze mindenki számára szabad. A cenzura tilos. A társadalommal szemben kötelesség az értesüléseket és az újdonságokat pártatlanul kifejezésre juttatni.

Mindenki alapithat a törvényekben előirt feltételek mellett oktatási intéze-

tet.

Nyilvánvalóan a Szovjetunióval történt megegyezés alapján a tulajdonjogot a következőképpen szabályozza: mindenkinek joga van a személyes tulajdonhoz. Ezt egyébként az illető ország törvényei szabályozzák. Az állam szabályozhatja a magántulajdon megszerzését és megjelölheti azon javakat, melyek magánbirtoklásra alkalmasak.

Mindenkinek joga van egyénileg, akár társulva a saját kormányához, vagy az Egyesült Nemzetekhez panasszal fordulni valamely visszaélés jóvátétele érdekében. Mindenkinek joga van az elnyomással vagy zsarnoksággal szemben ellenállást

kifejteni. Ez a két tétel nézetem szerint nagyon veszélyes következményekkel járhat. Még saját kormányához fordulhat bárki, de az Egyesült Nemzetek előtt saját hazája ellen élhessen panasszal? Továbbá ki határozza meg, hogy mi az elnyomás, - mi a zsarnokság? E joggal sok visszaélés történhet és minden lázadás vagy forradalom erre fog hivatkozni.

Mindenkinek joga van résztvenni országának kormányzásában. Az állam kötelessé a népnek demokratikus választás^{utján} kifejezett akaratához alkalmazkodni.

A tervezet kimondja a vallás, a tanítás, az egyesülés és a gyülekezés sza-

badságát. Megköveteli a félelem nélküli életet mindenki számára.

A tervezet mindezen szabályai leges minus quam perfecta, mert nincsenek sanctiói. Csak a jogokat írja elő, beszél ugyan a panaszról is, de ettől tulmenőleg semmi intézkedést nem tartalmaz a jogok megszegői ellen. Ebben a tekintetben hasonlít a francia konvent deklarációjához, mely mint láttuk szintén csak alapelveket sorol fel.

Ki kell azonban emelni, hogy nagy haladás az emberi jogok fejlődésében, hogy ma már nem elégedtek meg a jogok meghatározásánál, hanem nemzetközi egyezményekkel minden állam által törvénybe kíván-

ják foglaltatni e jogokat.

AZ IDEÁLIS EMBERI JOGOK.

Az emberi jogok ideális elgondolása nem pusztán az, hogy az emberi jogokat törvénybe iktassák, esetleg ezeknek kikényszerítésére az egyeseket feljogosítsák, hanem az államon belül szabad légkör alakuljon ki, melyben az ember szabadságát kiélhesse. Az emberből kiáradó szabadságérzelem ne a jogrend bonyolult hálózatain át, hanem szívből szabadon érvényesülhessen és ez a szabadságérzet

az összességét fogja át. Mill Stuart János képzelte el ilyenformán a szabadságot, mikor a következőket mondta:

Az emberi szabadság elsősorban magába foglalja a lelkiismeret egész belső világát, melynek főkövetelménye a lelkiismeretszabadság, gondolati érzelmeszabadság, teljes vélemény- és érdekszabadság, a gyakorlat és elmélet, a tudomány, az erkölcs és hittan minden tárgyaira nézve. Továbbá magába foglalja az emberi izlések és törekvések szabadságát, másszóval a szabadságot arra, hogy saját jellemükhöz képest rendezhessék be életmódjukat. Anélkül, hogy mások által gátoltatnának mindaddig, amig

nekik kárt nem okoznak. Ebből a szabadságból folyik a szövetkezések szabadsága, egyesülésre való szabadság oly célok tekintetében, melyek mások érdekeit nem sértik. 1./

TARTALOMJEGYZÉK:

Az emberi jogok időszerűsége	5 o.
A szabadság fogalma	8 "
A demokratikus államforma alapelve a szabadság/Aristoteles/	14 "
Az emberi szabadságjogok	22 "
Szabadságjogok történeti kialakulása	30 "
Az emberi alapjogok az angol alkotmányban	37 "
Az emberi jogok kartájának tervezete	44 "
Az ideális emberi jogok	52 "

-.-.-.-.-